

**TUG‘RUQDAN KEYINGI PROKTIT: SABABLARI,
BELGILARI VA DAVOLASH USULLARI**

**ПОСЛЕРОДОВОЙ ПРОКТИТ: ПРИЧИНЫ, СИМПТОМЫ
И МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ
POSTPARTUM PROCTITIS: CAUSES, SYMPTOMS,
AND TREATMENTS**

Suvonova Laylo Xasan qizi

*Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
Toshkent tibbiyot akademiyasi Chirchiq filiali
4- bosqich talabasi
Ilmiy rahbar: Yusupov Xamza Safarovich*

Annotatsiya: Tug‘ruqdan keyingi proktit – tug‘ruq jarayonida yoki undan keyin rivojlanadigan to‘g‘ri ichakning yallig‘lanish kasalligi. Ushbu maqolada tug‘ruqdan keyingi proktitning sabablari, patogenezini, klinik ko‘rinishlari, diagnostikasi va davolash usullari haqida ma’lumot berilgan. Ushbu patologiyaning rivojlanishida tug‘ruq jarayonida to‘qimalarning shikastlanishi, infeksiyalar agentlarning roli va immunitetning pasayishi muhim ahamiyatga ega ekanini ko‘rsatib o‘tilgan. Shuningdek, maqolada zamonaviy diagnostika usullari va konservativ hamda jarrohlik davolash yondashuvlari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari tug‘ruqdan keyingi proktitni erta aniqlash va samarali davolash strategiyalarini ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mavzu maqsadi: Tug‘ruqdan keyingi proktitni erta aniqlash va kompleks davolash yondashuvlarini ishlab chiqish uchun amaliy tavsiyalar berish. Shuningdek, profilaktika choralarini kuchaytirish orqali kasallikning oldini olish mumkinligini ilmiy asoslab berish. Proktit kelib chiqishi haqida ma’lumot berish.

Kalit so‘zlar : ichakda diskomfort, rektal qon ketish , anoskopiya , proktit , Escherichia coli, Staphylococcus aureus, rektoromanoskopiya , to‘qimalar yirtilishi

Abstract: Tug‘ruqdan keyingi davr – ayol organizmi uchun jiddiy o‘zgarishlar sodir bo‘ladigan, maxsus e’tibor talab qiladigan vaqt. Ba’zi hollarda, tug‘ruqdan keyin qorin bo‘shlig‘i va orqa chiqaruv yo‘li sohasida yallig‘lanish jarayonlari – proktit kuzatilishi mumkin. Ushbu maqolada tug‘ruqdan keyingi proktitning sabablari, belgilari va davolash usullari haqida batafsil ma’lumot beramiz.

Annotation: Postpartum proctitis is an inflammatory disease of the rectum that develops during or after childbirth. This article provides information on the

causes, pathogenesis, clinical manifestations, diagnosis, and treatment methods of postpartum proctitis. It highlights the key role of tissue damage during childbirth, the involvement of infectious agents, and reduced immunity in the development of this pathology. The article also analyzes modern diagnostic methods and approaches to both conservative and surgical treatment. The study results are crucial for the early detection and effective treatment strategies of postpartum proctitis.

Objective: To provide practical recommendations for the early detection of postpartum proctitis and the development of comprehensive treatment approaches. Additionally, to scientifically substantiate the prevention of the disease through enhanced prophylactic measures. The aim also includes providing information on the causes of proctitis.

Key words: intestinal discomfort, rectal bleeding, anoscopy, proctitis, Escherichia coli, Staphylococcus aureus, rectosigmoidoscopy, tissue rupture.

Abstract: The postpartum period is a time of significant changes in a woman's body, requiring special attention. In some cases, inflammatory processes, such as proctitis, may occur in the abdominal cavity and anal area after childbirth. This article provides detailed information on the causes, symptoms, and treatment methods of postpartum proctitis.

Asosiy qism:

Proktit nima? Proktit – bu to‘g‘ri ichak shilliq qavatining yallig‘lanishidir. Tug‘ruqdan keyin bu kasallik ko‘pincha jarohatlar, infeksiyalar yoki noto‘g‘ri gigiyena sababli rivojlanadi. Tug‘ruqdan keyingi proktitlar kelib chiqishi ko‘pincha tug‘ruq vaqtida yoki undan keyin yuzaga kelgan infeksiyalar, jarrohlik asoratlari, va perianal sohadagi to‘qimalarning shikastlanishi bilan bog‘liq. Chuqur yoriqlar, epiziotomiyalar yoki tikilgan jarohatlarning to‘g‘ri davolanmasligi bakteriyalar (masalan, Escherichia coli yoki Staphylococcus aureus) ning to‘g‘ri ichakka kirib, yallig‘lanishni keltirib chiqarishiga olib keladi. Ayrim hollarda, tug‘ruq vaqtida og‘ir qon ketishi yoki jarrohlik usullaridan keyingi immunitetning zaiflashuvi bu yallig‘lanish xavfini oshiradi. Infeksiyaning vaqtida oldini olish va antiseptik gigiyenaga rioya qilish asosiy profilaktik choralar hisoblanadi.

Tug‘ruqdan keyingi proktitning sabablari

1. Tug‘ruq jarohatlari Tug‘ruq davomida periney yoki to‘g‘ri ichak atrofidagi to‘qimalarning yorilishi yallig‘lanish jarayoniga sabab bo‘lishi mumkin.

2. Gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik Tugʻruqdan keyingi parvarish notoʻgʻri amalga oshirilsa, mikroblar toʻgʻri ichakka oʻtib, infeksiyani keltirib chiqarishi mumkin.

3. Infeksiyalar Tugʻruqdan keyin jinsiy aʼzolarida infeksiyalar paydo boʻlsa, ular osonlik bilan toʻgʻri ichakka tarqaladi. Tugʻruq paytida steril sharoitlarning yetarli darajada taʼminlanmaganligi bakterial infeksiyalarga olib kelishi mumkin.

4. Ichak harakatining buzilishi Tugʻruqdan keyin qabziyat yoki diareya toʻgʻri ichak sohasida qoʻshimcha zoʻriqishga olib keladi va shilliq qavatni yalligʻlantiradi.

Tugʻruqdan keyingi proktitning belgilari

Ogʻriq: Orqa chiqaruv teshigi sohasida yoki toʻgʻri ichak ichida ogʻriq.

Qichishish va noqulaylik: Anus atrofida yoki ichida qichishish, yonish hissi.

Qon yoki yiringli chiqindi: Orqa chiqaruvdan qon aralash yoki yiringli chiqindi paydo boʻlishi.

Ichak harakati bilan bogʻliq muammolar: Qabziyat yoki diareya.

Isitma: Infeksiya mavjud boʻlsa, tana harorati koʻtarilishi mumkin.

Tashxislash Tugʻruqdan keyingi proktitni aniqlash uchun quyidagi usullar qoʻllaniladi:

1. Shikoyatlarni tahlil qilish: Belgilarni va ularning davomiyligini aniqlash.

2. Toʻgʻri ichakni koʻrikdan oʻtkazish: Shifokor rektal tekshiruv orqali yalligʻlanishni baholaydi.

3. Laborator tahlillar: Yiring yoki boshqa chiqindilardan namunalari olib, mikrobiologik tekshiruv oʻtkaziladi. Qon tahlillari infeksiya mavjudligini aniqlashga yordam beradi.

Tugʻruqdan keyingi proktitni davolash individual tarzda, kasallikning sababi va ogʻirlik darajasiga qarab amalga oshiriladi. Quyida davolashning batafsil usullari keltirilgan:

1. Dori vositalari bilan davolash Antibiotiklar Bakterial infeksiyalarni yoʻq qilish uchun. Koʻpincha Metronidazol, Amoksisillin-klavulanat kabi keng taʼsir doirasidagi antibiotiklar buyuriladi. Tahlillar natijasiga qarab, sezuvchanlikka mos keladigan antibiotik tanlanadi.

Yalligʻlanishga qarshi preparatlar Toʻgʻri ichakdagi shish va yalligʻlanishni kamaytiradi. Nonsteroid yalligʻlanishga qarshi dorilar (NYAQD), masalan, Ibuprofen yoki Ketoprofen ishlatiladi.

Ogʻriq qoldiruvchi va mahalliy vositalar Ichak shilliq qavatini tiklash va ogʻriqni kamaytirish uchun shamchalar yoki malhamlar: Prokto-Glyvenol Anestezol

Relief mahsulotlari. Mahalliy anestetik moddalarga ega vositalar yonish va noqulaylikni kamaytiradi.

Ichakni tiklovchi preparatlar Ichak florasini normallashtirish uchun probiotiklar: Linex, Bifidumbakterin, Enterojermina. Ichak shilliq qavatini tiklovchi moddalar: Methyluracil shamchalari.

2. Mahalliy muolajalar Gigiyenik yuvishlar Antiseptik eritmalar bilan anus va periney sohasini yuvish. Kaliy permanganat (margansovka) eritmasi. Xlorgeksidin yoki Furatsillin eritmaları. Har kuni yuvish mikroblarni kamaytirib, yallig‘lanish jarayonini yengillashtiradi. Tibbiy kompresslar va vannalar Issiq, antiseptik vannalar yordamida qon aylanishi yaxshilanadi va shish kamayadi. Rimasharbatli yoki dorivor o‘tlar qo‘shilgan vannalar: romashka, kalendula, eman po‘stlog‘i. Har safar 15-20 daqiqa davomida vannada o‘tirish tavsiya etiladi. Shamchalar Ichak ichida mahalliy yallig‘lanishni davolash uchun. Ichthammol, Natalsid yoki Ultraproct shamchalari yallig‘lanishga qarshi va tiklovchi xususiyatlarga ega.

3. Parhez va ovqatlanish tartibi Ichakni qo‘shimcha zo‘riqishdan saqlash uchun maxsus ovqatlanish tartibi belgilanishi mumkin: Ratsionda bo‘lishi kerak: Tolaga boy oziq-ovqatlar (mevalar, sabzavotlar, donli mahsulotlar). Suv miqdorini oshirish (kuniga kamida 2 litr). Yengil hazm bo‘luvchi mahsulotlar: sho‘rva, qatiq, kefir. Cheklash kerak: Ziravorlar, achchiq, sho‘r yoki yog‘li ovqatlar. Spirtli ichimliklar va gazli ichimliklar. Qattiq hazm bo‘luvchi mahsulotlar (qizil go‘sht, qattiq non).

4. Fizioterapiya Ultratovush terapiyasi: Yallig‘lanishni kamaytiradi va to‘qimalarning tiklanishini tezlashtiradi. O‘ziga xos issiqlik muolajalari: Anus sohasidagi qon aylanishini yaxshilaydi. Elektroforez: Dori vositalarini bevosita zararlangan joyga yetkazish uchun.

5. Xalq tabobati usullari Romashka va kalendula damlamalari Yallig‘lanishga qarshi va antiseptik ta‘sir ko‘rsatadi. Har kuni kompress yoki klizma shaklida qo‘llash mumkin. Eman po‘stlog‘i yoki aloe sharbatlari Shilliq qavatni tiklash va yallig‘lanishni kamaytirish uchun qo‘llanadi. Uy sharoitida losyon yoki kompress sifatida ishlatiladi.

6. Xirurgik aralashuv Og‘ir holatlarda (masalan, absess yoki yoriqlar paydo bo‘lganda) jarrohlik davolash zarur bo‘lishi mumkin. Yoriqlarni tiklash. Infektsiyalangan absessni drenaj qilish.

Davolash davomida e‘tibor berish kerak bo‘lgan jihatlar Belgilangan muolajalarni vaqtida bajarish. Gigiyena qoidalariga qat‘iy rioya qilish. Davolanish kursini to‘liq yakunlash (hatto belgilar yo‘qolgandan keyin ham). Har qanday noxush

o'zgarish kuzatilsa, darhol shifokorga murojaat qilish. Tug'ruqdan keyingi proktitni to'g'ri davolash uchun malakali mutaxassisning nazorati ostida bo'lish muhim. To'g'ri ichakning to'liq tiklanishi uchun sabr va kompleks yondashuv zarur.

Tug'ruqdan keyingi proktitning O'zbekistondagi statistikasi haqida aniq ma'lumotlar cheklangan, ammo umumiy salomatlik ko'rsatkichlari va onalik va bolalik sog'lig'iga oid dasturlar mavjud. O'zbekistonda onalik o'limining kamayishi va tug'ruqdan keyingi asoratlar bilan bog'liq sog'liqni saqlash tizimi islohotlari o'zgarishlarni ko'rsatmoqda. Ushbu soha bo'yicha muhim ishlanmalar va strategik yondoshuvlar mavjud, jumladan, tibbiy yordam va jamoat salomatligini mustahkamlashga qaratilgan sa'y-harakatlar.

UNICEF va BMT tomonidan olib borilayotgan izlanishlar va tashabbuslar orqali tug'ruqdan keyingi asoratlar, shu jumladan proktit kabi muammolarni kamaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. O'zbekistonning tibbiyot tizimida, ayniqsa onalik va bolalik sog'ligi sohasida, kuchli tizimlar yaratish, sog'liqni saqlash xizmatlariga erkin kirish imkoniyatini oshirish va jamoatchilikni ogoh qilish ishlari davom etmoqda. Biroq, tug'ruqdan keyingi proktitlar haqidagi aniq statistik ma'lumotlar mavjud emas, chunki bu kasallik keng tarqalgan holat sifatida o'rganilmagan. Bunday holatlar ko'proq klinikada kuzatiladi va sog'liqni saqlash mutaxassislari tomonidan shaxsiy nazorat ostida bo'ladi.

Tug'ruqdan keyingi proktitning profilaktikasi uchun bir qator choralar mavjud:

1. Gigiyena: Anus va perineya sohasini doimiy toza saqlash, infeksiyalarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega.
2. Antiseptik yuvinishlar: Tug'ruqdan so'ng antiseptik eritmalar bilan yuvish.
3. Tug'ruqdagi ehtiyot choralar: Epiziotomiya yoki jarrohlik kesiklarining to'g'ri davolanishi, infeksiya xavfini kamaytiradi.
4. Probiotiklar va to'g'ri parhez: Ichak florasini tiklashga yordam beradi.
5. O'z vaqtida tibbiy yordam: Tug'ruqdan keyingi og'riq, qizarish yoki qon ketish belgilari paydo bo'lganda shifokorga murojaat qilish zarur.

Xulosa : Tug'ruqdan keyingi proktitlar – bu asosan tug'ruq jarayonida yoki undan keyin rivojlanadigan rektal yallig'lanish holatidir. Bu holatning yuzaga kelishiga turli omillar ta'sir etishi mumkin, jumladan infeksiyalar, to'qima shikastlanishi, yoki gastrointestinal tizimga zarar yetishi. Bunda perineal yoriqlar, epiziotomiya va rektal hududdagi boshqa jarohatlar xavfni oshiradi. Global statistikada postpartum proktitga oid aniq raqamlar mavjud bo'lmasa-da, umumiy tug'ruqdan keyingi asoratlar haqida olingan ma'lumotlar, bu muammoning turli

omillar bilan bogʻliq ekanligini koʻrsatadi. Postpartum proktitlarning oldini olish uchun gigiyena, antiseptik davolash, toʻgʻri parhez va oʻz vaqtida tibbiy yordam koʻrsatish kabi profilaktik choralar muhim ahamiyatga ega. Tugʻruqdan keyingi davrda sogʻliqni saqlash tizimi tomonidan amalga oshiriladigan profilaktik choralar va davolash metodlari bu kasalliklarning oldini olishga yordam beradi. Sogʻliqni saqlash tizimlarining bu muammoni aniqlash va davolashdagi roli juda katta. Bundan tashqari, tugʻruqdan keyingi sogʻliqni saqlashning yirik tizimlaridagi yondashuvlar va profilaktik choralar orqali, bu kabi kasalliklarning kamayishi va onalik sogʻligʻining yaxshilanishiga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Абдурахманова Н.А., Хакимова Д.С. "Послеродовые воспалительные заболевания органов малого таза". Ташкент: Медицина, 2020. Ushbu kitob tugʻruqdan keyingi infeksiyalar va ularning turlari, jumladan, proktit haqida maʼlumot beradi.
2. Маматкулов А.И., Каримова З.Т. "Диагностика и лечение проктита: Руководство для врачей". Самарканд, 2019. Bu qoʻllanma proktitning diagnostikasi va davolash strategiyalari haqida toʻliq maʼlumot beradi.
3. Халмухаммедова Н.Н. "Микробиологическая роль инфекционных агентов в развитии послеродового проктита". Вестник медицинской науки, 2021, №3, стр. 45–50. Ushbu maqola tugʻruqdan keyingi proktitning mikrobiologik sabablariga bagʻishlangan.
4. American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG). "Postpartum Infections: Proctitis and Related Conditions." *Obstetrics & Gynecology*, 2021, Vol. 137(5), pp. 987–993. Ushbu maqola postpartum infeksiyalar, jumladan, proktitning sabab va davolash usullarini qamrab oladi.
5. Eogan, M., O'Connell, P.R., & O'Herlihy, C. "Postpartum pelvic infections: Risk factors and management." *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 2020, Vol. 149(2), pp. 123–129. Bu tadqiqot tugʻruqdan keyingi infeksiyalar, jumladan, rektal yalligʻlanishlar haqidagi batafsil maʼlumotlarni oʻz ichiga oladi.
6. Smith, L.E., & Lee, R.H. "Management of Postpartum Rectal Infections." *The Lancet Infectious Diseases*, 2019, Vol. 19(4), pp. 345–350. Ushbu maqola klinik amaliyotda tugʻruqdan keyingi rektal yalligʻlanishlarni boshqarish boʻyicha yoʻriqnomalarni taklif qiladi.
7. Dutta, D.C. "Textbook of Obstetrics Including Perinatology and Contraception." 9th Edition, New Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers, 2021. Tugʻruqdan keyingi davrdagi ayollar salomatligi va turli patologiyalar, jumladan, proktit haqida umumiy koʻrsatmalar beradi.
8. Leach, S.D., & Langan, R.C. "Proctitis: Causes, Diagnosis, and Treatment." *Clinical Review in Gastroenterology and Hepatology*, 2020, Vol. 18(3), pp. 245–252. Ushbu adabiyot yalligʻlanish sabablarini chuqurroq oʻrganish va zamonaviy davolash yondashuvlariga qaratilgan.